

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
Történelem és Filozófia Kar
Magyar Filozófiai Intézet
Kolozsvári Akadémiai Bizottság Filozófiai Szakbizottsága

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÁT
TRADITIO ET EXCELLENTIA

mfi
Magyar Filozófiai Intézet

VIII. KOLOZSVÁRI ALKALMAZOTT ETIKAI KONFERENCIA

Trauma, neheztelés, harag
– egyéni és szociális tehertételek

2019. február 23.

BBTE, Kolozsvár, Kogălniceanu/Farkas u., 1. szám

09.00–09.05 A konferencia megnyitása: Szigeti Attila, a KAB Filozófiai Szakbizottságának elnöke

Plenáris előadások (Ștefănescu Goangă terem)

Elnök: Szigeti Attila

09.05–09.45 Gyáni Gábor: A trauma történetisége és történetési megjelenítése

09.45–10.25 Ullmann Tamás: Trauma és nyelv

10.25–10.40 Szünet

10.40–11.20 Darida Veronika: A tanúságtétel színpada

11.20–12.00 Losoncz Alpár: A neheztelés történetisége – avagy miért is élünk a neheztelés korszakában?

12.00–12.20 Kérdések

12.20–12.40 Szünet

A. szekció (Ștefănescu Goangă terem)

Elnök: Ullmann Tamás

12.40–13.00 Kis Kata Dóra: A társadalmi rend mint a szubjektum alapító traumája

13.00–13.20 Csiki Zoltán Huba: Trauma, megszállottság, idő

13.20–13.40 Részeg Imola: Trauma-világok. A trauma fenomenológiai megközelítése és ennek etikai vonatkozásai

13.40–14.00 Gál József: Trauma, ismétlés, a Másik vágya, valamint saját vágy a lacani pszichoanalízisben

14.00–14.15 Kérdések

B. szekció (Lucian Blaga terem)

Elnök: Losoncz Alpár

12.40–13.00 Szilágyi Botond: Az úr traumája – lázadás Hegel úr és szolga dialektikájában

13.00–13.20 Ivácson András Áron: Fel a pártközpontba, le a tömegek közé: harag, trauma és neheztelés a Kulturális Forradalom idején

13.20–13.40 Gagy József: A rendszerváltás traumája archaikus közösségekben (Székelyföld, 1949)

13.40–14.00 Szilágyi-Gál Mihály: Az állam mint gyűlöletbeszélő

14.00–14.15 Kérdések

Program

14.15–15.45 Ebédszünet (Böhm Károly terem)

A. szekció (Ștefănescu Goangă terem)

Elnök: Darida Veronika

15.45–16.05 Gregus Zoltán: A traumatikus tapasztalat filmes ábrázolása

16.05–16.25 Kiss Júlia: A szófogadatlan nyelv – A dadogás nyelvfilozófiai és fordításelméleti megközelítése

16.25–16.45 Sárkány Tímea: A hatalom földrajza Hervay Gizella és kortársai költészetében

16.45–17.05 Bíró Noémi: #MeToo: A szexuális zaklatás mint a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelése

17.05–17.20 Kérdések

B. szekció (Lucian Blaga terem)

Elnök: Gyáni Gábor

15.45–16.05 Kovács Barna: Kortárs értekezések az emberi természetben lakozó erőszakról

16.05–16.25 Pásztori-Kupán István: A haragvó lélekresz traumatizálása?

16.25–16.45 Ilyés Szilárd Zoltán: Közösségi traumáink bibói fényben

16.45–17.05 Ungvári Zrínyi Imre: A megbocsájtás értelme és feltételei

17.05–17.20 Kérdések

Bíró Noémi

BB TE – Kolozsvár, Filozófiai Doktori Iskola
biroznoemi@gmail.com

#MeToo: A szexuális zaklatás mint a társadalmi egyenlőtlenségek új-ratermelése

2017-ben különböző közösségi médiafelületeken jelentek meg olyan bejegyzések, amelyben többnyire nők (de elég nagy számban férfiak is) számoltak be olyan esetekről, amelyek során szexuális zaklatás, abúzus, erőszak elszenvedői voltak. A #MeToo mozgalom elsősorban két tanulsággal szolgálhat számunkra: egyrészt a szexuális zaklatás annyira elterjedt jelenség, hogy az erre vonatkozó statisztikák sem tudják pontosan felmérni gyakoriságát. Másrészt egy különböző tapasztalatokat magába foglaló jelenségegyüttesről van szó, amelyet fogalmilag nehéz megragadni, és amelynek megközelítésére legkézenfekvőbb támpontunk a szexuális zaklatás büntetőjogi definíciója. A jogi diskurzus azonban, bár csopontos diszkriminációként értelmezi a szexuális zaklatást, csak individuális esetek kezelésére alkalmas, a jelenség társadalmi jellegét feltáratlanul hagyja. Radikális feminista szerzők szerint a szexuális zaklatás a férfiak és nők között fennálló társadalmi dominancia-viszonyra vezethető vissza, és hozzájárul ennek a viszonyrendszernek az új-ratermeléséhez, azonban ez a megközelítés is legfennebb egy részleges magyarázat a problémára. Előadásomban azt vizsgálom, melyek azok a szempontok, amelyek segíthetnek a szexuális zaklatás jelenségét társadalmi jellegében megragadni, és amelyek hasznosak lehetnek egy kulturális változás lehetőségének elgondolásában.

Noémi Bíró

BBU – Cluj, Doctoral School in Philosophy
biroznoemi@gmail.com

#MeToo: Sexual Harassment as Reproduction of Social Inequalities

In 2017, a number of posts appeared on social media in which women (but also men) recounted incidents in which they were subject to sexual harassment, abuse or assault. The #MeToo movement teaches us two things: first, sexual harassment is such a widespread phenomenon that even relevant statistics cannot provide accurate information on its prevalence. Second, it encompasses such a diverse range of experience that it is difficult to grasp

conceptually, our most obvious starting point being the legal definition. However, even though it is legally understood as group discrimination, sexual harassment can only be treated individually in the legal discourse, which leaves its social nature unexplored. According to radical feminist authors, sexual harassment directly follows from the relations of dominance of men over women in society, and it contributes to the reproduction of these inequalities. However, this approach provides a partial answer at best to the problem of sexual harassment. In this presentation I will examine the various aspects of the problem which can be useful in understanding the social nature of sexual harassment and in thinking about the possibilities of a cultural shift.

Csiki Zoltán Huba

BBTE – Kolozsvár, Filozófiai Doktori Iskola
zoltanhuba@yahoo.com

Trauma, megszállottság, idő

A szubsztitúció című tanulmányában, illetve A léten túl, avagy másként mint lenni című művében Lévinas az etika, a másikkal való viszony lehetőségfeltételét a szubjektum fogalmához, ennek konstitúciójához kapcsolja. Nem az intencionalitás mássága, a beszéd mint mondás és mondott kettősségének az artikulációja válik a fenomenológiai leírás tárgyává, inkább a testi tapasztalatnak olyan tárgyiságai mint az érzékiség, az affektus, a megszállottság és a trauma. Az eredendő trauma teremti meg az etikai viszony szubjektumát, lehetővé téve magát a viszonyt. Látszólag olyan fenomenalitásban ragadhatóak meg ezek a konstitúciós elemek, amelyek idegenek a tapasztalat idejétől. Kérdésfelvetésünkben arra törekszünk, hogy olyan interpretációs lehetőségekre mutassunk rá, amelyek a fenti kapcsolatot láthatóvá teszik. Arra kérdezzük rá, hogy milyen kapcsolat lehetséges trauma és idő között.

Huba Zoltán Csiki

BBU – Cluj, Doctoral School in Philosophy
zoltanhuba@yahoo.com

Trauma, obsession, time

In Lévinas's Substitution and in his second major work Otherwise than Being or Beyond Essence the condition of possibility for the ethical rela-

tion to the other is a conception of the subject. Levinas includes such terms as obsession, persecution and trauma in his ethical language and breaks the thread that ties the subject to the order of intencionality. The question of subjectivity would seem to be constituted for Levinas in a relation to an original trauma.

Our goal is to demonstrate that the analysis of trauma, that takes place at the level of pre-reflective sensibility and not at the level of reflective consciousness, represent a direct link between the analysis of trauma and of time.

Darida Veronika

ELTE – Budapest, BTK Esztétika Tanszék
daridaveronika@hotmail.com

A tanúságtétel színpada

Előadásunkban, elméleti szövegekből kiindulva (Blanchot, Sarah Kofman, Derrida, Agamben) azt vizsgáljuk, hogyan „mondható el az elmondhatatlan”, nyilvánosan (vagy nyilvános magányban), a nézőközönség előtt.

Miként szólalhat meg – ha megszólalhat egyáltalán – az áldozat a tanúságtétel színpadán?

Huszadik századi népiirtások (Auschwitz, Ruanda) feledhetetlen traumái nyomán tesszük fel a kérdést: Hogyan beszélhet bárki, aki megmenekült vagy aki ott sem volt, jogosan és hitelesen, az odaveszettek helyett? Fő színházi példának az egyszerre személyes és kollektív tanúságtételre, a mély és alapos műtfeldolgozásra, a jelen- és jövőbeli felelősség tudatosítására, a közös gyászra, valamint mindezek felszabadító hatására a Groupov csoport *Ruanda 94* című, az ősi szertartásokat is felidéző, dokumentumszínháza lesz.

Veronika Darida

ELTE – Budapest, Department of Aesthetics
daridaveronika@hotmail.com

On the Stage of Testimony

In my lecture based on theoretical writings (Blanchot, S. Kofman, Derrida, Agamben), I will ponder on how the unspeakable can be told in public (or in public solitude). How could victims speak, if they had voices, on the stage of testimony? After the unerasable traumas and genocides of the 20th century, it is inevitable to ask: how can someone – saved or absent – speak “in place of another”? My theatrical example to illustrate the private and

collective testimonies, the power of the interpretation of the past, as well as the order of responsibility and the liberating effect of mourning will be the performance *Rwanda 94* by Groupov, which can be considered as a ritual and also as documentary theatre.

Gagy József

Sapientia EMTE, Műszaki és Humántudományok Kar – Marosvásárhely
gagyijozsef@yahoo.com

A rendszerváltás traumája archaikus közösségben (Székelyföld, 1949)

Székelyudvarhely környékén 1949 februárja és augusztusa között egy máréfalvi asszony („a szentasszony” – Pál Lajosné Ilonka Ágnes, sz. 1920) vezetésével egy világvége váró, millenarisztikus mozgalom alakult ki: tömegek gyülekeztek és hallgatták a szentasszony jóslatait, várták a bekövetkező világvégét. A hatóságok megpróbálták kezelni a helyzetet, előbb a „szentasszonyt” próbálták kiemelni és elkülöníteni, majd amikor ez nem sikerült, karhatalommal szétverték a máréfalvi határban (a prédikációk helyszínén, az un. Rengőkőnél) összegyűlt tömeget. Az előadásomban a következő kérdésekkel szeretnék foglalkozni: 1. A rendszerváltás (a kommunista hatalomátvétel) lépései a vidéki helyszíneken 1948-1949-ben. 2. Az erre adott, archaikus társadalmakra jellemző válaszok, a társadalmi trauma (szociálpszichikai krízis) megélése: tömeges látomások, általános világvége-várás, a szentasszony és híveinek szerveződése, tevékenysége. 3. „A fuldokló a habhoz is hozzakap” – milyen helyzetértelmezést nyújtott, milyen megoldást kínált a mozgalom?

József Gagyi

Sapientia HUT, Faculty of Technical and Human Sciences – Târgu Mureș
gagyijozsef@yahoo.com

The trauma of regime change in an archaic community (Seklerland, 1949)

In the vicinity of Székelyudvarhely, between February and August 1949 a millenarist movement was formed, with the leadership of a woman from Máréfalva (the “holy woman”, Pál Lajosné Ilonka Ágnes, born 1920). Masses gathered to listen to the prophecies of the “holy woman”, and prepare for the apocalypse. Officials tried to handle the situation first by secluding the “holy woman” from her followers, then - when this strategy

failed - by dispersing by force the mass that gathered at the place of the prophecies (the so called Rengőkő). My talk addresses the following questions: 1. The context of the regime change (communist takeover) in the countryside between 1948-1949. 2. Responses given by archaic communities, the social experience of social trauma (socio-psychological crisis): mass visions, expectation of the apocalypse, the acts and organization by the “holy woman” and her followers.

Gál József

BBTE – Kolozsvár, Filozófiai Doktori Iskola
galjozsef@gmail.com

Trauma, ismétlés, a Másik vágya, valamint saját vágy a lacani pszichoanalízisben

Előadásunk első felében a „trumatizmusként” (trou-matisme) felfogott traumának az ismétléskényszerrel való összefüggéseiről, a traumának a Valóssal (réel) történő rossz találkozásként felfogott meghatározásáról, illetve a trauma azon lacani definíciójáról fogunk beszélni, melynek értelmében az eredendő traumatikus tapasztalat a szubjektumnak a Másik vágyába való megkerülhetetlen beírtsága. Az előadás második felében a saját vágy (désir propre) fogalmának körbejárására teszünk kísérletet, a szubjektum egyedisége, unicitása, illetve ezen egyediség megvalósulásának kontextusában.

József Gál

BBU – Cluj, Doctoral School in Philosophy
galjozsef@gmail.com

Trauma, repetition, the desire of the Other and the assuming one's own desire in the lacanian psychoanalysis

In the first part of our presentation, we will try to unfold the intricate relation between the concept of trauma conceived as „troumatisme” and the repetition compulsion (Wiederholungszwang), in a second step to present the trauma as the unfortunate encounter with the Real (réel), respectively to describe the original traumatic experience as an experience which is inescapably inscribed within the desire of the Other. In the second part of the paper will try to clarify the concept of one's own desire (désir propre) as the actuating factor in the realisation of the unicity of the subject.

Gregus Zoltán

BBTE – Kolozsvár, Magyar Filozófiai Intézet
zoltangreguss@gmail.com

A traumatikus tapasztalat filmes ábrázolása

Az előadás azt vizsgálja, hogy mennyire hiteles a traumatikus tapasztalat ábrázolása a filmben, ha a történések átélhetővé tételén túlmenően a film nem foglalkozik a nézői pozíció tudatosításával. Egyrészt, hol tétélezhető a határ a tőlem független eseményekkel sokkoló és a nézői érintettséggel traumatizáló film között, és másrészt, milyen eszközei vannak a filmnek arra, hogy kimozdítsa a nézőt a passzív, biztonságot nyújtó voyeur szerepéből és felelősséget támasszon a nézővel szemben.

Zoltán Gregus

BBU – Cluj, Department of Philosophy in Hungarian
zoltangreguss@gmail.com

The Cinematic Representation of the Traumatic Experience

The presentation examines how trustworthy is the cinematic representation of the traumatic experience, if the film, besides making the events emotional experienced, does not affect the awareness of the viewer. On the one hand, what is the difference between a movie which shocking by events that are independent of me and a traumatizing film with spectator involvement, and on the other hand, what kind of cinematic techniques are used by filmmakers to move the viewer out from his usual role, from the passive and safe voyeur position, and take to feel responsibility for that happened.

Gyáni Gábor

ELTE – Budapest, TÁTK, Összehasonlító Történelmi Szociológia Tanszék
KEE (CEU), Történelem Tudományi Intézet
Visgyani@ceu.edu

A trauma történetisége és történészi megjelenítése

A trauma, a tudományos közmegegyezés szerint, kifejezetten modern fejlemény. Az extrém abúzus ezen lelki tünetét az 1860-as években diagnosztizálták traumaként Angliában a vasúti balesetet elszenvedők kapcsán. Az első világháború sokkos állapotba került katonái, a holokauszt áldozatai,

majd pedig a vietnami háború katonái kapcsán került elő újra és újra az, amit végül a PTSD fogalmában klinikai azonosítottak traumaként. Ettől jócskán eltér mind a neofreudizmus traumaelmélet, mind pedig a szociológiai kulturálistrauma-elmélet szerint való lelki megrázkódtatás fogalma. Az utóbbi nem valamely közvetlenül átélte, hanem a továbbadott élmény vagy tapasztalat, amely rövidebb-hosszabb lappangási időszak után hat.

A trauma per definitionem az integrált személyiség összeomlása, összezavarodása; kérdés, ha nincs szó teljes értékű individuumból (mint a gyerek, vagy a modern kor előtti személyiség esetében), szintúgy előállhat traumapsziché? Újabb történeti kutatások feltárják azokat a közösségi lelki kompenzációs életgyakorlatokat, amelyek sok esetben enyhíthetik vagy egyenesen el is hátrítják a traumatikus események eme drasztikus hatásait.

További égető kérdés, hogy mit kezdhet vajon a történész a traumaeseményekkel, pontosabban a traumatikus tapasztalattal? A nem racionális, és ennél fogva racionális magyarázattal sem leírható történelem (pl. a holokauszt eseménysora) beilleszthető-e szokványos történeti megközelítés keretébe, vagy ez a téma domesztikálhatatlan a racionális történeti megismerés számára?. Erre nézve számos érdekes történetelméleti fejtegetés fogalmazódott meg az utolsó néhány évtizedben.

Gábor Gyáni

ELTE – Budapest, FSS, Historical Sociology Department
CEU, Department of History
Visgyani@ceu.edu

Historicity of trauma and its historian's representation

According to the wide-scale scholarly consensus, the trauma is definitely a modern development. The many symptoms of an extreme psychic abuse were first diagnosed as trauma in England in the 1860s in connection with people who had suffered railway accident. Soldiers of the WWI hit by shell-shock, or the victims of the Holocaust, and the soldiers who fought in the Vietnam War showed similar signs of the traumatic disorders which later on were identified as PTSD. The notion both of the post-Freudian theory of trauma, and the sociological cultural trauma theory, however, differs from all of this when discussing not a shocking experience lived through, but a kind of the mediated trauma generated some time later that the traumatic events have in fact happened.

The trauma is viewed as being equal to the collapse and desintegration of a human personality. One may wonder, does or may it occur even in the

total or partial absence of (a highly developed) personality (in the case of an infant or a child or a premodern historical agent). Recent historical researches revealed the widely available set of the community based psych compensatory human practices (religious gestures), which could alleviate or even neutralize the drastic impacts that a traumatic event actually does. A further vital issue is that how the historian may approach to describing the traumatic history? To what extent and in what sense may the non-rational, thereby unexplainable history, be integrated in the regular practice of history writing, with the explicit result of its domestication in this way? Several interesting theoretical arguments have already been advanced concerning this problem during the last few decades.

Ilyés Szilárd Zoltán

Erdélyi Múzeum-Egyesület – Kolozsvár
ilyes.szilard@gmail.com

Közösségi traumáink a bibói vizsgálódás fényében

A politikai közösségnek lehetnek-e traumái? Egyáltalán elképzelhetők-e a politikai közösség nyavalyái egy személy betegségének analógiájára, s ha igen, milyen megszorításokkal? A közösségi megrázkódtatások milyen lehetséges gyógymódjait képzelhetjük el? Bibó, politikai gondolkodásában nem dolgoz ki egy általános elméletet a fenti kérdések rendszerszerű megválaszolására, ám a *politikai hisztériák* konkrét eseteit vizsgálva olyan megfontolásokat fogalmaz meg, amelyek szemlélhetők egy elmélet vázlataként. Ennek rekonstruálására teszek kísérletet.

Szilárd Zoltán Ilyés

Transylvanian Museum Society – Cluj
ilyes.szilard@gmail.com

Communal Traumas in the Light of Bibó's Inquiry

Is it possible for political communities to have traumas? Is it even possible to think of the trouble of a community based on an analogy with the illness of a person? And if so, what restrictions apply? What possible cures can we imagine for the communal traumas? In his political thinking Bibó doesn't systematically elaborate on the above-mentioned questions, however by closely examining particular cases of political hysteria he traces

certain ideas that can serve as a frame of a theory. In my paper I will try to reconstruct his ideas.

Ivácson András Áron

ivacsonandrasaron@erdelyfm.ro

Fel a pártközpontba, le a tömegek közé: harag, trauma és neheztelés a Kulturális Forradalom idején

A Nagy Proletár Kulturális Forradalom nem csak Kína történetében, de globálisan is az egyik legtraumatikusabb politikai esemény, amely következképpen nem csak Kína történelmét határozza meg azóta is, hanem élénken él az egész világ tudatában. Megítélése mai napig vitatott úgy otthon, mint a külföldön. A trauma, harag és neheztelés legfőképpen háromféle diskurzusban érvényesült: áldozatszerep, megváltás-beszéd és felszabadítás-narratíva. Ezeket keresztül leosztható az, hogy a Kulturális Forradalom miképpen érintette a kínai társadalom különböző osztályait olyan mechanizmusokon keresztül, mint a személyesítés (a politika magánszférába való behatolása), a felnagyítás (a személyes cselekvések túldimenzionálása pozitív és negatív irányba), valamint a moralizálás. Ezek segítségével megpróbálom bemutatni, hogy miként működött közre a Kulturális Forradalom létrejöttében, lefolyásában és leállításában a harag, a trauma és a neheztelés személyi és állami kiaknázása, felhasználása és elfojtása is. Mindezek után pedig megpróbálnék felvillantani néhány aspektust, amelyben Kína nagyon sokat tanult a Kulturális Forradalomból, illetve olyan szempontokat is, amelyekből mi is tanulhatunk ebből a történelmi traumából.

András Áron Ivácson

ivacsonandrasaron@erdelyfm.ro

Up to the party center, down to the masses: anguish, trauma and resentment during the Cultural Revolution

The Great Proletarian Cultural Revolution is one of the most traumatic political events of not only China, but of the world over, which consequently influenced not only the history of China after the chain of those events, but the world as well. Its assessment is controversial both in China and abroad. Trauma, anguish and resentment was used predominantly in three kinds of discourses: victimization, redemption and emancipation. Through

these discourses one can decipher how the Cultural Revolution affected the various classes in Chinese society of the times through mechanisms like personalization (politics entering the everyday life of citizens), magnification (overemphasizing the actions of the individual in both positive and negative ways) and moralizing. Through these I'll try to show how the personal and statewide use of anger, trauma and resentment created, fueled as well as ended the Cultural Revolution. After these aspects I would like to feature a number of ways in which China has learned a lot from the excesses of the Cultural Revolution, as well as a number of ways in which we can learn from that historic trauma.

Kiss Kata Dóra

PTE, Elméleti Pszichoanalízis Doktori Program
kisskatadora09@gmail.com

A társadalmi rend mint a szubjektum alapító traumája

Amikor traumatikus eseményről beszélünk, hajlamosak vagyunk olyan kívülről érkező, erőszakos történetre asszociálni, mely betör addigi életfolyamunkba, ezzel drasztikusan és visszafordíthatatlanul átformálva addigi személyiségstruktúránkat. A DSM-5, a pszichés betegségek osztályzására szolgáló kézikönyv, ezt úgy fogalmazza meg, hogy a trauma „valós vagy fenyegető halál vagy komoly sérülés vagy szexuális erőszak megtapasztalása” (DSM-5 2014., 226.o.).

Ugyanakkor a pszichoanalitikus hagyomány szempontjából a traumának létezik egy sokkal eredendőbb jelentése is. Ez a trauma az emberi lény első találkozása azzal a társadalmi valósággal, melybe a szocializáció során fokozatosan szokik bele. Ez a találkozás az, mely tulajdonképpen megteremti a szubjektumot, azonban ez sokkalta inkább folyamatszerű intrapszichés eseménysorozat, kezdve az anya testéről való leválástól. A szocializáció során elsajátított szabályok és megszorítások, a társadalomba való beilleszkedés kényszere egyfajta hasadást idéz elő a gyermek igényei és a társadalmi-kulturális rend elvárásai közt. A primitív igények és a rend közötti szakadás tehát az első trauma, melyet valamilyen szinten mindannyian megtapasztalunk, s mely által kialakul a szubjektivitás maga. Azaz trauma nélkül nem létezhet szubjektivitás, a trauma az én alapító aktusa.

A pszichoanalízis kritikai potenciálja már kezdeti szakaszától abban rejlik, hogy felismeri, hogy a személyiség társadalmi folyamatok eredménye. Ez alapján szubjektivitásunk nem egy velünk született esszenciális énmag időbeli kibomlása, inkább a környezet, társadalom, család függvénye,

azzal kölcsönhatásban alakul ki. A környezet és egyén találkozásának traumáját vizsgálja például Sigmund Freud *Rossz közérzet a kultúrában* című írása, de ugyanezt az antagonisztikus viszonyt mintázza meg Jacques Lacan *Nagy Másik*-ja is.

Előadásom azzal személyiségfejlődés során elengedhetetlenül létrejövő, alapító traumával foglalkozik, mely létrehozza a szubjektivitást. Amennyiben a társadalmi renddel való találkozás beavató traumája és az arra adott személyes reakciók képzik meg a személyiség struktúráját, annyiban a karakterből nemcsak a személy életére, de az őt körülvevő társadalmi rend működésére is következtethetünk, ami a pszichoanalitikus elmélet társadalomkritikai potenciálját adja. Az előadás ezért a beavató traumán túl arra kíván rávilágítani, hogy hogyan lehet pszichoanalitikus módon elemezni a társadalom működését.

Kiss Kata Dóra

UP, Faculty of Humanities, Theoretical Psychoanalysis Doctoral program
kisskatorador09@gmail.com

Social order and constructive trauma

When we are thinking about trauma, we commonly associate to a sort of external event which violently interrupts One's being and irreversibly transforms its stream of life. According to the *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (DSM-5), in trauma "[t]he person was exposed to: death, threatened death, actual or threatened serious injury, or actual or threatened sexual violence."

In psychoanalytic tradition, there is another meaning of trauma, which is inevitable in the structure of every psychical apparatus. This trauma leads us back to that stage of self-development where the infant first encounters with the social reality. Thus this trauma is more likely a process than one single event. The traumatic process of socialization starts from the detachment and separation from the maternal body, then, the infant gradually has to acquire those rules and constraints that society exposes on it. This integration process makes a break between the needs of the infant and the expectations of the socio-cultural order. Therefore, the first trauma, that all human being experiences in a certain way, is the disruption between primitive needs and order, but at the same time, it is a necessary and constructive element of the self-formation. Without trauma, there is no subjectivity.

Here lies the critical potential of the psychoanalytical theory from its very early stage. It realizes that the self is a product of different social and cultural

processes. Therefore, subjectivity is not an innate kernel that completes its essence through time, but the composition of society, culture, family...etc. Sigmund Freud in his book, *Civilization and Its Discontents*, analyses this traumatic encounter between human beings and their culture, but also, the Lacanian *Big Other* is stood for describing this antagonistic relation.

The purpose of my presentation is to introduce the idea of constructive trauma from the psychoanalytical perspective. If the encounter with the socio-cultural order constitutes the subjectivity, we could make assumptions for the social order by the personality as well. This dual analytic process provides the socio-critical potential for psychoanalysis, therefore the presentation also would like to highlight the benefits of this perspective in the field of human and social sciences.

Kiss Júlia

ELTE – Budapest, BTK, Irodalom- és Kultúratudományi Tanszék, MA hallgató
kissjulia10@gmail.com

A szófogadatlan nyelv – A dadogás nyelvfilozófiai és fordításelméleti megközelítése

„Írásban is dadogok”- szól az *Egy dadogás történetének* autodiegetikus elbeszélője. Vida Gábor regényének olvasója tehát intralingvális, de ami fontosabb, egyetlen nyelvi jelrendszer elemei (beszédhang-írásjegy) között történő fordításműveletnek lehet tanúja. Walter Benjamin *A műfordító feladata* című esszéjének és Paul de Man ennek nyomán írt kommentárjának vonatkozásában előadásom során a következő kérdésekre adott válaszlehetőségeket vizsgálom: Milyen módon kerül összefüggésbe az identitáskonstruálás funkciójával bíró (anya)nyelv – mint a másik egynyelvűségének – feladása (*Aufgabe*) a szószerintiség terhének ellenálló, *szófogadatlan nyelv* némelykor beszéd- és írásképtelenségig áradó tapasztalatával? Milyenfajta narrációs technikák, forma- és tartalmabeli törésvonalak összjátékából épül fel egy 1990-ig elbeszelt romániai magyar család- és népvalóságot prezentáló irodalmi alkotás? Megvalósulhat-e a – családi, politikai-ideológiai – *nyelvkomunizmus* lövészárkában mindenkor tiltott adományként működő *egynyelv* egyidejűleg történő megszüntetése és megőrzése (*Aufhebung*)?

Az említett nyelvfilozófiai és fordításelméleti írásokon túl Jacques Derrida jelen sorok között is feltűnő fogalomhálózatára, illetve a *Párbeszéd*ekben megjelenő Deleuze-elméletekre helyezem a hangsúlyt. Kísérletet teszek arra, hogy a kollektív és egyéni traumabeszédről, annak dadogásáról, de a dadogás szövegszervező erejéről értekeznek.

Júlia Kiss

ELTE – Budapest, Faculty of Humanities, Literary Criticism/Cultural Studies, MA student
kissjulia10@gmail.com

The Disobedient Language - The research of stuttering from the perspective of philosophy of language and translation theory

“I stammer in writing too” – claims the autodiegetic narrator of “Egy dagóság története”. This way, the reader of Gábor Vida’s novel can witness an intralingual translation, but first and foremost, a translation procedure happening amongst the elements (between speech sound and grapheme) of only one linguistic semiology. My aim is to analyse the possible answers to the following questions based on the context of Walter Benjamin’s essay entitled “The Task of the Translator” and Paul de Man’s commentary based on it: How the task (*Aufgabe*) of the mother tongue – like the monolingualism of the Other – relates to the experience coming from the resistance to the burden of literalism to the “disobedient” language escalating to impotence of speech and writing?; What kind of narration techniques and play of fault-lines are observable between form and content what build up the a literary work which presents the reality of a Hungarian family and society narrated until 1990’s Romania?; Can the one-language -functioning as a forbidden gift - be suspended and can it be preserved at the same time (*Aufhebung*)?

I put emphasis on Derrida’s terms, that appear in the current article also and on Gilles Deleuze’s theories appeared in “Dialogues”. I strive to create a discourse regarding the collective and individual trauma-relating methods, its modus of stammering and stuttering as the principal basis of cohesion that marks the narrative of Gábor Vida’s novel.

Kovács Barna

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Műszaki és Humántudományok Kar – Marosvásárhely
barnakovacs@yahoo.com

Kortárs értekezések az emberi természetben lakozó erőszakról

Az erőszak kérdését tematizálva megkülönböztethetünk egy külső és egy belső elemzést. Az első a világban megtestesülő erőszakra vonatkozik, gyakran az „emberi természet” javulását vagy romlását mutatja ki (Pinker 2011, 2018). A második az „emberi természetben” lakozó erőszakra vonatkozik, amely egy állandó kísérője az önmagához és másokhoz való viszonyulásnak. Egy

eredendő, csendes és passzív erőszakról van szó, amely leginkább az elvárások és a tapasztalat inadekvációjából származik, ami a különféle kényszerek sorozatát indítja el. E kényszer egyaránt előfeltétele a világ dolgaiba való produktív beavatkozásnak és a romboló erőszaknak. Az erőszak, mint valakinek a szándékos fizikai bántalmazása valamiért, egy ok-okozatiságra vonatkozik. Milyen megélés társítható az erőszakhoz a bántalmazó, a bántalmazott és a harmadik fél érintettségének alapján? Staudigl (2011, 2013) elemzéseire alapozva az erőszak fenomenológiájának a felvázolására törekszünk.

Barna Kovács

Sapientia HUT, Faculty of Technical and Human Sciences – Târgu Mureș
barnakovacs@yahoo.com

Contemporary treatise about the violence in the human nature

The notion of the violence has at least two modes of elaboration. One is focusing on world's violence, and is questioning the quality of human nature. (Pinker 2011, 2018). The other aims to understand the violence as a constant element of human connections to the other and themselves. That is an inherent, quiet and passive form of violence, which has its source in the non-coincidence of experience and expectation, and his consequence is the coercion. This coercion is a requisite of productive interactions in the world, but in the same time he can generate destructive violence too. The violence as the intentional physique bruise of the other for something refers to the cause-effect relations. What kind of lived experience could be associated to violence? Based on Staudigl's analyses (2011,2013) the aim is to make a sketch of the phenomenology of violence.

Losonc Alpár

Újvidéki Egyetem, Műszaki Kar, Társadalomtudományi Katedra
corna@eunet.rs

A neheztelés történetisége - avagy miért is élünk a neheztelés korszakában?

A neheztelés fogalmát, *pace* Nietzsche, kormeghatározott jelentések alapján szeretném értelmezni. Ez előlegezi a neheztelés történelmi determinációit, ami azt jelzi, hogy nem elégszünk meg a győztes *versus* vesztes történelemfeletti kettősségével. Ennélfogva az említett fogalomhoz csak akkor közelíthetünk ha figyelembe vesszük a szubjektivitás teremtődésének formáit, vala-

mint az interszubbjektívitas, és az interobjektívitas jelentéseit. Ennek alapján kísérlehetünk meg választ adni arra a kérdésre, hogy a modernitás/kapitalizmus valóban a neheztelés melegágya-e, és ha igen, akkor milyen feltételek alapján? Két fogalmat kell körbejárjunk még ahhoz, hogy megvilágítsuk a neheztelés keretrendszerét, mégpedig a harag és az irigység fogalmát. Ennek alapján vázolok fel egy spinozai fogantatású neheztelés-jelentéskört, amely az adott fogalmat kollektív, és tranzindividuális szinten értelmezi.

Alpár Losoncz

UNS, Faculty of Technical Sciences, Department of Social Sciences
corna@eunet.rs

The Historicity of resentment – or why we live in an age of resentment

I would like to interpret the concept of resentment/ressentimen, *pace* Nietzsche, by social determinations. This anticipates historical determinations of resentment, indicating that we are not satisfied with the ahistorical duality between the winner versus the loser. Therefore, we can only approach the mentioned concept if we consider the forms of subjectivity creation (subjectivation) and the meaning of intersubjectivity and interobjectivity. On this basis, we can try to answer the question of whether modernity/capitalism is really a hotbed of resentment, and if so, under what conditions? We need to go through two added concepts to highlight the framework of resentment, namely the concept of anger and envy. Based on this, I outline a spinozist concept of resentment meaning that is interpreted by collectively and transindividually formed affects.

Pásztori-Kupán István

Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, Rendszeres Teológiai Tanszék
mcpasztori@yahoo.com

A haragvó lélek rész traumatizálása?

Plátón az Állam IX. könyvében (580d–583a) beszél az értelmes, a haragvó (indulatos) és a vágyakozó (nyereségvágyó) lélekrészről. A bátorság erénye hagyományosan e második lélekrész kapcsán merül fel. Jelen írásunk időszzerűségét az adja, hogy korunkban egyre keményebb bírálattal éri azt, aki hangot ad a különféle traumák folytán érzett felháborodásának vagy – erőszakos cselekedetekbe nem torkolló – haragjának. Olykor mintha a harag érzetének megalapozottságát vitatnánk el a sértettől. A „harag” és

a „gyűlölet” fogalmainak alkalmi összemosásával a jogos felháborodásból fakadó panaszt egyre gyakrabban nevezzük „gyűlöletbeszédnek”, és ezzel máris ravaszul kirekeszteni véljük az illetőt (és véleményét) az érdemi vita porondjáról. De vajon azonos-e a harag a gyűlölettel? Létezik-e jogos értelemben vett harag, vagy az csakis negatív értelmű, s mint ilyen, csakis a bosszúállás, a gonoszság sötét oldalára vezérelheti az embert?

Bene docet, qui bene distinguit – tartja a régi mondás. A nagy odamondások zűrzavara közepette – amely érdemi közvita helyett számos tekintetben élesen szembenálló táborokra osztja a szereplőket – meg kell kísérelnünk a kérdés árnyalt értelmezését. A harag pszichológiai és hangulati összetevői mellett – amelyet oly nagyszerűen mutat be Theodore Isaac Rubin *Haragos könyvében* (a mű eredeti címe *The Angry Book*, magyar fordítása pedig *A dühös ember*) érdemes odafigyelni annak jogi megítélésére, sőt teológiai értelmezési lehetőségeire is, hiszen Jézus belső haragjától (Mk 3, 5) „a harag napjáig” (Zof 1, 15), a négy szemközti vagy szűk körben történő, a megrendültséget vagy a szeretet veszélyeztetettségét érzékeltető megnyilvánulástól a nyílt fenyegetésig nagyon széles a skála.

Európában a „jó” és a „rossz” hagyományos kategóriáit egyre határozottabban kiszorító vagy felváltó „más” fogalma, úgy tűnik, a közgondolkodásban is rendszerváltást eredményez. Vajon a „harag” minden árnyalatának kárhözhatásával együtt a bátorság is elveszíti polgárjogát? Tudhatunk-e különbséget tenni pl. az ún. közösségi oldalakon nevüket felvállaló méltatlankodók viszonylagos önuralma és a névtelenül/álnéven gyalázkodók gyávasága között? Miközben a harag traumatizálhat, annak teljes elfojtásával nem traumatizáljuk-e magát a haragvó lélekreszt, amely az annyira szükséges bátorság forrása? „Ám haragudjatok, de ne vétkezzetek” (Eféz. 4, 26).

István Pásztori-Kupán

Protestant Theological Institute – Cluj, Systematic Theology Department
mcpasztori@yahoo.com

Traumatisation of the (angry) spirited part of the soul?

In Book IX of his Republic (580d–583a) Plato discusses the rational (wise), the spirited (angry) and the appetitive (gain-loving) parts or principles of the soul. The virtue of courage occurs traditionally in connection with the second principle. The actuality of the present paper is given by the fact that in our days an ever-increasing critique is aimed at those who would vociferate their indignation or anger (without acting violently) felt as a result of various traumas. It would sometimes appear that the very basis of one's feeling angry

is in dispute. By the occasional conflation of the notions of ‘anger’ and ‘hate’, the lament deriving from a justified indignation is ever so often labelled as ‘hate speech’, thus cunningly excluding the person (and their opinion) from any meaningful debate. However, is anger truly the equivalent of hate? Does justified anger exist, or it is exclusively negative, and as such, it can only lead the person to the dark side of vengeance and malice?

As the old proverb goes: *Bene docet, qui bene distinguit*. Amidst the turmoil of massive repulses – which, instead of a meaningful public debate, simply divides the participants into sharply antagonistic camps – we have to attempt to present a more nuanced presentation of the case. Beside the psychological and emotional aspects of anger so well presented by *The Angry Book* of Theodore Isaac Rubin, it is well worth taking a glance at its judicial as well as theological interpretations, the more so since from Jesus’s internal anger (Mk 3: 5) to ‘the day of wrath’ (Zeph 1: 15), or from a private manifestation in a small group signifying one’s despair over love being endangered to a clearly open threat, the scale is quite wide.

One might argue that in Europe, the notion of ‘other’, which tends to supersede and replace the traditional categories of ‘good’ and ‘bad’ more and more aggressively, brings about a system change within public thinking as well. Is it the case, then, that by damning all nuances of ‘anger’, courage itself will lose its legitimacy or citizenship on our continent? Are we still capable to discern between the relative self-restraint of the indignant ones, who stand by their opinion assuming their names in public as opposed to the cowardice of the nameless/pseudonymous hatemongers on the so-called social media surfaces? Whilst anger may well traumatise, could its total suppression traumatise the very part of the soul, which, being spirited, is the source of the so much needed courage? ‘Be angry, but do not sin’ (Eph 4: 26).

Részeg Imola

ELTE – Budapest, BTK Filozófiatudományi Doktori Iskola
reszegimola@gmail.com

Trauma-világok. A trauma fenomenológiai megközelítése és ennek etikai vonatkozásai

A trauma első fenomenológiai leírásait a pszichoanalitikus hagyományban találjuk, elsősorban Freudnál, Ferenczinél és Lacan-nál. Freud és Lacan a trauma tapasztalatát úgy jellemzi, mint valami radikális idegenség behatolását a tudatba, amely bár a pszichés működésre gyakorolt hatásában tetten érhető, alapvetően tudatosíthatatlan, integrálhatatlan. Mindkettőjük-

nél találunk olyan szöveghelyeket, amelyek a trauma retroaktív időiségét elemzik és a szomatikus vagy fantazmatikus elfedési mechanizmust járják körül, de ezek az elemzések mellőzik a traumatizált tudat, illetve szubjektum működésének részletes, a világ érzékelésére is kiterjedő leírását. Előadásomban erre teszek kísérletet. A beszűkülés, a szorongás, a szégyen, a büntudat és az elidegenedés fogalmi köré építve a traumatizált tudat világának egy átfogóbb képét igyekszem felvázolni, kitérve a módosult idő- és térérzékelésre, a testérzékelésre és az interszubjektív tapasztalatra. Mindezek során arra keresem a választ, hogy mit tanít nekünk a trauma fenomenológiai megközelítése az emberi szubjektumról (pszichéről) és az ebből levonható konklúziók milyen etikai alapállást írnak elő. Azaz, hogyan kellene bánnunk egymással annak tudatában, hogy bármelyikünk egy többé-kevésbé traumatizált szubjektum, illetve hogy a másik pszichés stabilitása, integritása adott esetben azon múlhat, hogy felismerjük-e ezt és megfelelően viszonyulunk-e hozzá.

Imola Részeg

ELTE – Budapest, Faculty of Humanities, Doctoral School of Philosophy
reszegimola@gmail.com

Trauma-worlds. A Phenomenological Approach to Trauma and its Ethical Aspects

The first phenomenological descriptions of trauma are found in the psychoanalytic tradition, especially at Freud, Ferenczi and Lacan. Freud and Lacan characterize the experience of trauma as the penetration of a foreign body into the consciousness, which, although it can be perceived by its effect on the psychic functioning, is fundamentally unconscious, and unintelligible. Both of them have texts that analyze the retroactive temporality of trauma and the somatic or imaginary defense mechanisms related to it, but these writings ignore the detailed description of the traumatized consciousness, the traumatized subject, and its the perception of the world. This is what I try to do in my presentation. Building on the concepts of narrowing, anxiety, shame, guilt and alienation, I try to outline a broader picture of the world of the traumatized consciousness, including modified time and space perception, body sensation and intersubjective experience. In the course of all this, I try to find out what the trauma's phenomenological approach teaches us about the human subject, and what are the ethical conclusions that can be drawn from it. In other worlds, how should we treat each other knowing that anyone of us can be a more or less trauma-

tized subject, and that the Other's psychic stability or integrity may depend on whether we recognize it or not, and whether we treat him properly.

Sárkány Tímea

BBTE – Kolozsvár, Magyar Filozófiai Intézet, MA hallgató
sarkany_timy95@yahoo.com

A hatalom földrajza Hervay Gizella és kortársai költészetében

A hatalmi struktúrák objektív-történeti rendszerbe szervezése és az egyéni morál, a szubjektív léttapasztalatok, érzések ütközése hogyan rajzolódik meg a huszadik századi erdélyi poétikák térképén? – tehetjük fel a kérdést Michel Foucault és Soren Kierkegaard értekezései nyomán. Mi a költészet szerepe ebben az állandóan felügyelet alatt tartott, atomizált társadalomban? Mit engednek átszűrni a Szilágyi Domokos versek alkotójuk besugói szerepéből; Hervay Gizella hogyan demonstrál, miközben kémlelőlyukon les magára; Király László *beszereltmikrofonhercege* milyen döntések elé állítja a költőt? Milyen nyelvből és poétikai eljárásokból épülnek a totalitárius diktatúrákban létrejött versek, ha a hatalom kitermeli saját szubjektumait, amely által legitimálja uralmát? Esztétizálható-e a félelem keleteurópaisága, miközben a kollektív és egyéni traumák elmondhatóságára tett kísérletek az egyént rendszerellenes entitásként igyekeznek elhallgattatni?

Tímea Sárkány

BBU – Cluj, Department of Philosophy in Hungarian, MA student
sarkany_timy95@yahoo.com

The geography of power in the poetry of Gizella Hervay and her contemporaries

If we try to approach the question from the point of view of Michel Foucault and Soren Kirkegaard we should ask the following: how are represented the following two approaches in the 20th century's transylvanian poetry: on the one hand the power structure organized into a historical-objective context, and the subjective morality, the subjective experience, the self's feelings on the other hand. What is the purpose of poetry in this atomized society under constant state supervision? What can be „filtered” in Szilágyi's poems from his informer role; how Hervay is protesting whilst she is watching herself through a keyhole; what kind of decisions must take

Király because of his „beszereltmikrofonherceg”? From what kind of language and poetical procedure are built the poems of the totalitarian dictatorship, if we know that the power produces it's own subjects who legitimize it's rule. Can be the fear an esthetic value, whilst all the experiments to „tell” the subjective and collective tragedies are met with the silencing of the „teller” based on the accusation of being an anti regime factor.

Szilágyi Botond

BBTE – Kolozsvár, Magyar Filozófiai Intézet, BA hallgató
szilagyi.boti@gmail.com

Az úr traumája – lázadás Hegel úr és szolga dialektikájában

Alain Badiou a *Hegel's Master and Slave* című írásában megjegyzi, hogy Hegel uralom és szolgaság dialektikájából hiányzik a lázadás mozzanata. Vizsgálódásom célja ezen mozzanat „beleeröltetése” a hegeli konstrukcióba. Mi történik akkor, amikor a szolga fellázad ura ellen, s urának egész világa romba dől? Ez azonban nem egyszerűen egy elméleti gyakorlat. Nézetem szerint nem remélhetjük a hátrányos helyzetű csoportok, az elnyomott osztályok emancipációjának sikerét, ha az úr traumájáról nem adunk számot.

Botond Szilágyi

BBU – Cluj, Department of Philosophy in Hungarian, BA student
szilagyi.boti@gmail.com

The trauma of the master – revolt in Hegel's master and slave dialectic

Alain Badiou says in his article entitled *Hegel's Master and Slave* that that the figure of revolt is absent in Hegel's conception of mastery and servitude (lordship and bondage). The goal of my endeavour is to „force” this figure into the hegelian construct. What happens when the slave revolts, and the master's world starts to crumble? This is not merely a theoretical exercise. I believe that we cannot hope that the emancipation of downtrodden groups and oppressed classes succeeds if we fail to account for the trauma of the master.

Szilágyi-Gál Mihály

ELTE – Budapest, Művészetelméleti- és Médiakutatási Intézet, Média és Kommunikáció Tanszék

szilagyi-gal.mihaly@btk.elte.hu

Az állam mint gyűlöletbeszélő

Az állam maga egy retorikai konstrukció. Intézményrendszere és intézkedései folyamatos szónoklatként foghatók föl. Ez az állandó “szónoklat” a közintézmények és hivatalos gesztusok (nemzeti ünnepek, megemlékezések, köztéri szobrok, törvények, bírói ítéletek stb), mint beszédaktusok folyamatos sorozata, önmagában is egyetlen összefüggő beszédaktus. Ennek megfelelően az állam által ellenőrzött területen zajló minden nyilvánosság való (vagy azzá tehető) értelemképző, jelentésteli tevékenység (jelcsere) az állammal, mint főbeszélővel való direkt vagy indirekt kapcsolatfelvétel. Az állam ugyanis a szuverén terület őreként és a közintézmények metarendszereként retorikai pozíciókat jelöl ki mindazok számára, akik a területén megszólalnak. Egy egyetemi előadás, egy könyv kiadása, stb., az állammal, mint metabeszélővel való kapcsolatteremtés, mert az állam szabja meg ezen értelemképző tevékenységek nyilvános kereteit, vagyis akkor is jelen van a társadalom nyilvános jelcsereiben (pl. sajtóvitákba), ha közvetlenül nem szól ezekbe bele. Ugyanis ezek a jelcserek abban a térben zajlanak, amelyben ő nyújt értelmi keretet minden jelcséréhez. Más egy horogkereszt nyilvános felmutatása egy európai város főterén, mint egy dél-amerikai városában, ezen belül is más Berlinben, mint Rigában vagy Genfben; más egy vörös csillag Kínában, mint Magyarországon, más Franciaországban és megint más Ausztráliában. Ilyen és sok más szimbólum vélt vagy valós hatása a különböző helyszíneken nem csupán az eltérő törvények függvénye, hanem első sorban annak függvénye, hogy mindenhol más az az értelemmel teli tér, amelyben az adott szimbólum megjelenik. Még akkor is, ha egy adott államban a politikai rendszer inkább a szabadságot, mint a korlátozást tartja szem előtt, az állam mindenképpen és elkerülhetetlenül valamilyen konkrét korlátozó/szabályozó rendszeren belül tartja a nyilvánossá tehető jelcséréket. Ebben az állandó folyamatban tekinthető az állam kizárólagos metabeszélőnek, és mint ilyen, szimbólikus elnyomónak vagy felszabadítónak is, aszerint, hogy miként akarja mindkét lehetőséget használni.

Az előadás a szólásszabadságot és ennek határjelenségét, a gyűlöletbeszédet, kommunikációetikai problémaként veszi szemügyre. Az

alapgondolat az, hogy jóllehet a gyűlöletbeszédet általában társadalmi jelenségként értelmezik, maga az állam is lehet gyűlöletbeszélő.

Mihály Szilágyi-Gál

ELTE – Budapest, Institute for Art theory and Media Studies, Department of Media and Communication

szilagyi-gal.mihaly@btk.elte.hu

State Speech as Hate Speech

The planned lecture addresses hate speech as a problem of political rhetoric. The basic idea is that although hate speech is usually considered as a social phenomenon, the state itself can also be a hater. What makes the state as a possible hater special is, that it is a special speaker anyway; it doesn't communicate like an individual person or group of individuals, but by the intermediation of the public institutions of all who live on its territory. It communicates through various public acts by defining and defending or sanctioning national symbols, festivities, decorations, commemorations, public service, even certain rules of online surfaces, etc. By carrying out these acts the state also appears as a „speaking” individual, though one, who is both inside and above the overall communication environment of its political community. While the special position of the state as a speaker makes it both more responsible and more authoritative than any other speaker on its own territory, the state can also disseminate hate toward various domestic and foreign groups of people. The ethical and political tension of this particular rhetoric position of the state is especially controversial in a global environment of communication in which the state can be both incapacitated to control hateful contents which run through its territory and remaining still capable of suppressing particular contents or voices. Accordingly the dilemma faced by the state is that if it sets limits to the public expressions of hate, it decides about the normative value of particular contents of speech acts, but if it doesn't undertake this intervening role, it might offer free way to fear in the society.

Ullmann Tamás

ELTE – Budapest, Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet
tamasullmann@gmail.com

Trauma és nyelv

Előadásomban először a trauma fogalmának fenomenológiai és pszichoanalitikus értelmezéseit vetném össze. Ugyanannak a problémának két különböző megközelítését látjuk a fenomenológiai hagyományban és a pszichoanalitikus mozgalom egyes szerzőinél. Ezt az ellentétet azáltal próbálom áthidalni, hogy megvizsgálom trauma és nyelv összefüggését. Ez az összefüggés mindenek előtt olyan kérdések mentén vetül fel, hogy miként lehet a traumáról beszélni? Megteremtheti-e a traumatikus élmény a saját nyelvét? Ennek tisztázásához néhány irodalmi példát is megvizsgálnék, első sorban Kertész Imre néhány szövegét.

Tamás Ullmann

ELTE – Budapest, Faculty of Humanities, Institute of Philosophy
tamasullmann@gmail.com

Trauma and language

First I would like to analyse the differences between the phenomenological and the psychoanalytical conception of trauma and traumatical experiences. In the second step I would propose to approach the phenomenon of trauma from the point of view of language. How is it possible to speak about traumatical memories or traumatical experiences? Is there a special language of traumatised subjects? How does a description of traumatic experience appear for «normal», non-traumatised persons? To be able to clarify these questions I would analyse some literary texts, first of essays and romans of Imre Kertész.

Ungvári Zrínyi Imre

BBTE – Kolozsvár, Magyar Filozófiai Intézet
iungvari@gmail.com

A megbocsátás értelme és feltételei

A helyes életvezetés nem kerülheti ki a helyes emlékezet problémáját. Ez nem csak azt jelenti, hogy a viszonyok helyesen élnek az emlékezetünk-

ben, hanem azt is, hogy mi magunk helyesen értelmezett viszonyok közepette és helyes viszonyokra törekedve élünk. Az emlékezet nem csupán annyit jelent, hogy időről-időre felidézünk a megtörténtekeket, hanem azt is, hogy megvilágosodik előttünk a megtörténtekek értelme és viszonya mai életünkhöz. Aki nem felejt, az nem csupán a viszonyok egy rögzített összefüggéséhez ragaszkodik, hanem ezen túlmenően a viszonyoknak egy meghatározott értelméhez (feldolgozatlan élmény esetében pedig értelemvesztéséhez, értelmetlenségéhez). Megbocsájtani, azt jelenti, hogy értelmet adunk, vagy a korábbihoz képest másfajta értelmet adunk a megtörténtekeknek. Hogy ki minek tekinti és mitől teszi függővé a megbocsájtást, az azon múlik, hogy hogyan értelmezi azt az emberi világot (viszonyrendszert), amiben az adott (őt vagy mást sújtó) morális vétség lehetővé vált, és miben látja annak gyökerét. A megbocsájtás, a megértő feldolgozás egyik formája, amely a tapasztalat morális értelmét, azaz a döntést igénylő megértést állítja szembe a pusztán elmúltként elfogadottal és a felejtés révén tehermentesítő alternatívával. Másrészt viszont a megbocsájtás a megértésen túl, a morális tehermentesítővel való megbirkózás kiemelt formája, amely érintheti csupán az áldozat saját emlékezése hangsúlyainak az átértelmezését, de az elkövető attitűdjének megváltozása nyomán eljuthat akár a megbékéléshez is. Míg a megbocsájtásra Jankélévitch szerint csakis akkor kerülhet sor, ha a bűnösök beismerik a vétkeiket, megbánást gyakorolnak és áldozataik bocsánatát kérik, Derrida az érdek által vezérelt megbocsájtással szemben kifejti a „tisztá megbocsájtás gondolatát”. Álláspontja szerint „Csak akkor lehetséges vagy követelmény a megbocsájtás, csak akkor lehet szó megbocsájtásról, ha az a tárgya, ami megbocsájthatatlan.” A két álláspont közötti világos különbség az, ami megalapozza a megbocsájtás paradoxonát, aminek feloldására előadásunkban kísérletet teszünk.

Imre Ungvári Zrínyi

BBU – Cluj, Department of Philosophy in Hungarian
iungvari@gmail.com

The meaning and the conditions of forgiveness

The correct way of living our life cannot avoid the problem of correct remembrance. This means not just that the relations live correctly in our memory, but also that we live amidst well understood relations and we're aiming at appropriate relations. To remember doesn't mean that we recollect the accomplished facts from time to time, but also that the meaning of the accomplished facts and their relation to our present life becomes

clear. He who remembers, does not only stick to a fixed connection of relations, but, beyond that, to an established meaning of those relations (or, to a lost sense or meaninglessness, in the case of an unprocessed experience). To forget means that we give a meaning or we reinterpret it as compared to the meaning of what happened earlier. The way we conceive forgiveness depends on how is human world interpreted, the world (interrelation) which facilitated the moral default (inflicted on him or somebody else) and what are its root from the perspective of the interpretation. Forgiving is a form of understanding through reinterpretation, which opposes to the merely easing alternative of accepting something as passed or simply forgetting it, the moral meaning of the experience e.g. the apprehension claiming decision. On the other side the forgiveness, beyond understanding, is the prominent form of coping with the moral burden, which may consist in the re-interpretation of the emphases of the victim's recollection, but, as a result of the changes in the attitudes of the perpetrator, it may also result reconciliation. Up to Jankélévitch forgiveness can take place only if those who are guilty acknowledge their guilt, show repentance and ask for forgiveness – while Derrida elaborates the idea of „pure forgiveness” as opposed to the forgiveness lead by interest. Up to his statement forgiveness is possible, or can be a claim if and only if „refers to what is unforgettable”. The difference between the two positions is exactly what grounds the paradox of forgiveness, which we will try to disambiguate in the paper.